

GEMMA RUIZ
Argelagues

Proa

Gemma Ruiz

ARGELAGUES

Una novel·la dedicada a totes les dones a qui el pare, el germà, l'home, l'amo, l'església o la història han tapat la boca. Perquè elles també han fet aquesta terra

Després de set anys de documentació i recerca sobre les seves avantpassades, la periodista de Cultura de TV3 **Gemma Ruiz** n'ha fet una reconstrucció novel·lada, crítica i contemporània. El resultat és un retrat de la vida de tres dones de diverses generacions al llarg del segle XX, vingudes de Castellterçol i Múrcia a Sabadell, de l'interior més rural al Vallès de les fàbriques.

Una història que és la de les àvies de Gemma Ruiz, però que molts lectors podran reconèixer com a pròpies. Per l'esforç de tantes dones per adaptar-se als efectes de la revolució del tèxtil, per la duresa del pas de la vida a pagès a la vida industrial, per la guerra, la por, la invisibilitat i la submissió als homes. El context històric il·lumina una novel·la que l'autora dedica "a totes les dones a qui el pare, el germà, l'home, l'amo, l'església o la història han tapat la boca". **Argelagues** és un relat èpic i emotiu sobre aquestes dones i també un homenatge que estava pendent.

Un debut sorprenent, amb una llengua que caça l'oralitat més rica i expressiva

A **Argelagues**, el lector se sorprendrà de trobar una escriptura que recupera el català més genuí, una llengua viva i múrria, en un registre ben diferent de les cròniques culturals de la seva autora.

Argelagues fa parlar, en el seu propi català, aquelles dones que mai no han tingut veu

Abans que comenceu

La Remei Tantiña Solà-Sagalès va morir el dia de Nadal de fa vuit anys. Tinc gravada l'escena d'entrar a casa els meus avis i haver-los de conformar tota sola. Vaig arribar la primera i em va tocar fer veure que sabia com anava, la mort. També tinc gravat el so de la cremallera que va tancar la Remei tota sencera a dins de la bossa de plàstic negra. Aquells dos nois tan joves de la funerària que no van ajustar bé les ventalles del seu quarto. Jo que vaig espiar per una escletxa. I el cop sec de la porta de la furgoneta un pic van haver carregat la bossa amb la Remei. Aquestes imatges tampoc se m'esborren. Diria que aquell dia vaig començar a escriure aquest llibre. Perquè diria que aquell dia em vaig fer gran.

La Remei era la meva besàvia, i era molt més. Encara que jo ja hagués nascut a ciutat, les arrels de pagès no s'arrenquen tan alegrement. Vivíem cadascú a casa seva, però era com si encara fóssim a la masia, tots junts. Vèiem la Remei cada dia del món. Ella és la que em va ensenyar totes les lletres. Com pronunciar-les i com fer-les servir per defensar-me. Qui t'ensenyava a enraonar t'ensenyava el món. El seu món. I jo, sense adonar-me'n, m'he estat mirant el meu des d'uns ulls que s'obren per primer cop a Castellterçol l'any 1906.

Els últims anys m'han preguntat molts cops què tenia d'especial la vida de la Remei, per estar-ne escrivint un llibre. La meva resposta sempre era la mateixa: res. Res d'especial que no tinguin les vides de les dones de la teva família, deia. I aquí, l'interlocutor callava, invariablement. Després venien els records. Un t'explicava l'odissea de com la seva àvia va creuar el Pirineu tibant dues canalles i un ruquet fins que van ser a França. L'altra et confiava a mitja veu que la seva havia de robar ous de la veïna per donar-los-hi bo i crusos al nadó que ja se li fonia als braços. Un altre et descrivia esglaiat com van rapar la seva tia del poble per escarni d'un germà que s'havia fet maqui. I per cada conversa, una protagonista de novel·la.

Encara hi som a temps, encara ens queden dones-gens- especials que es guarden històries-gens-especials. Vides que es tenen per petites, per insignificants i per corrents, i que farien tremolar les comes al més valent, si s'expliquessin igual que les proeses dels herois oficials que enllustra la història oficial. Però s'ha de voler.

Jo he volgut veure-la, entrar-hi i, si calia, enfangar-me, amb la història de la Remei. La nostàlgia fanosa si es volen remenar els perquè. I per això he mirat d'escriure les coses pel seu nom: si eren crues, cruament, i si eren tendres, tendrament. En una vida hi cap de tot.

El relat de la vida de la Remei també sona diferent del català oficial. Per mi ha estat un motor, capturar l'oralitat rica i genuïna que ella gastava. Aquesta llengua té la gentilesa de retratar-nos d'allà on venim i com som, encara que li tinguem els tractes que li tenim i ens l'estiguem deixant perdre. Argelagues també és el meu intent romàntic i desesperat d'agafar-li la mà, tibar-la i fer-la viure una mica més encara.

Gemma Ruiz Palà
Barcelona, abril del 2016

Han dit d'Argelagues:

“Sí, parlaven així, naturalment. Naturalment que parlaven així, i aquest parlar és, ara, llunyà i vivíssim alhora. No és ni l’atavisme bròfec de Solitud, ni la randa estilitzadíssima de La plaça del Diamant. I no vol fer ni plorar, ni riure, ni somicar. Tanmateix, en mots d’Ausiàs March, aquestes pàgines són “recont de grans gestes”: èpiques, a la manera que els escau, com a les Pagèsiques de Perejaume, però punyents i dolgudes com l’epopeia de tantes vides acarrerades, a la lluita per sobreviure davant del negre sol enlluernador de la mort. Darrera el temps històric, aquest cor somort de veus és la veritat de la història viscuda en carn viva.” **Pere Gimferrer**

“Tenim Alzheimer col·lectiu. Rememorem les grans gestes dels avantpassats, les derrotes i els triomfs ja convertits en tòpics ben refregits. Però ens oblidem de la història menuda, la de la resistència quotidiana, la de l’esforç per tirar endavant els fills, la de la supervivència particular gens vestida de glòria. Un terreny on les dones han estat les grans protagonistes i per això mateix les grans oblidades. [...] La Gemma Ruiz ha escrit una novel·la que fa totes dues coses; plasma els mèrits de les seves àvies, expertes a sobreposar-se a les dificultats, i de passada ens obliga a fer un bon exercici de memòria. [...] La novel·la es titula 'Argelagues' i té el mèrit de ser parlada en la llengua de les seves protagonistes, una llengua rica, expressiva i plena de força com no pot ser d'altra manera a les muntanyes i als masos, però quin gran treball haver-la mantingut tan viva al llarg de gairebé quatre-centes pàgines” **Najat El Hachmi** (El Periódico)

“El setembre és el més de la 'rentrée' literària, quan es posa a la venda la literatura en majúscules, a diferència de Nadal o Sant Jordi, on es posa èmfasi en les altres 'qualitats' dels llibres. I aquest setembre ve carregat de molts bons llibres d'autors cèlebres i alguna promesa de la qual en sentirem a parlar. Aquí només parlem dels llibres immediats, els que trobareu a les llibreries el setembre i l'octubre. (...) Gemma Ruiz: Argelagues (Proa) La periodista cultural s'estrena com a novel·lista a través de la vida de tres dones (Remei, Rosa i Nina), a partir de les quals reconstrueix el segle XX des del Vallès, l'urbà i el rural. Un debut tardà, el de Ruiz, però que fa temps que s'espera amb ganes. Apunta a best-seller? Vostès diran.” **Andreu Gomila** (Time Out)

*“Gemma Ruiz (Sabadell, 1975) debuta amb **Argelagues**, una novel·la coral que abraça les vides de la Remei, la Rosa i La Nina, tres dones anònimes que tenen una història que encara ningú no havia explicat, dones a qui la història ha tapat la boca i que també han construït el país. Ruiz dedica el llibre a la seva mare, perquè li ha pres “la història que ella hauria escrit millor”. Aquesta restitució de la veu d'unes dones és palesa en l'oralitat que supura per tots els porus de la novel·la. **Argelagues** presenta ben pocs diàlegs, però Ruiz empelta el seu relat amb les veus de les protagonistes, que*

*parlen un català pagès i menestral. L'editor de **Proa**, Josep Lluch, m'explica que des que han arribat mostres del llibre a l'editorial Pere Gimferrer ja l'ha anat a veure dues vegades per confessar-li la seva fascinació per **Argelagues**: "Sembla que senti la meua àvia de Vilafranca", diu Gimferrer. L'editor ja l'ha amenaçat amb demanar-li una frase per fer-ne una faixa si hi ha segona edició." **Bernat Puigtobella** (Núvol)*

"Legendes familiars, racons de l'exili, documents, paisatges, fotos, relats, tot per construir una novel·la amb caires rodorians que genera un efecte domèstic, de crònica i memorial. Ruiz explica que aquest llibre es va començar a escriure el dia en què va consolar els seus avis de la mort de Remei Tantiña Solà-Sagalès –besàvia de la Gemma–, perquè la Remei va ser "qui em va ensenyar totes les lletres. Com fer-les servir per defensar-me. Qui t'ensenyava a parlar 'ensenyava el món".

*És just assenyalar que la novel·la inclou un altre homenatge: l'idiomàtic. El seu llenguatge rescata veus perdudes, paraules que van deixar els carrers. S'atura en escenes minimalistes –com ho fa Munro– que inclouen en detalls molt petits les raons més grans. I per això dona les gràcies a Sara Segarra, "per fer parlar la Paquita amb el seu rebonico català d'Alcossebre". Històries de la terra." **Núria Escur** (La Vanguardia)*